

საბაჟო ლოჯისტიკის კონცეფცია

DOI:10.36962/ECS105/11-12/2022-67

მაია ჩეჩელაშვილი

სტუ ასოცირებული პროფესორი

გიორგი ბეკაური

სტუ დოქტორანტი

mr.beqauri@gmail.com

რეზიუმე

თანამედროვე ბიზნეს პროცესები ფართოდ უკავშირდება სერვისების და საქონლის გადაადგილებას ქვეყნებს შორის. საერთაშორისო მინოდების ჯაჭვი თანამედროვე ბიზნეს საქმიანობაში მოიცავს არამხოლოდ საქონლის გადაზიდვის დაგეგმვას, არამედ დიდი ყურადღება ეთმობა ტვირთის განბაჟების პროცედურებს. საბაჟო ორგანოების როლის ზრდა განსაკუთრებით თვალშისაცემი გახდა Covid-19 პანდემიით გამოწვეული საერთაშორისო სატრანსპორტო კოლაფსის დაძლევის დროს. რომ არა დროული და სწორი მოქმედება კრიზისით გამოწვეული ეკონომიკური ზარალი იქნებოდა იმაზე ბევრად დიდი, ვიდრე დღეს სახეზე გვაქვს.

საერთაშორისო ტვირთბრუნვის ზრდამ და სხვადასხვა კრიზისულმა ფაქტორებმა დააჩქარა ლოგისტიკის ახალი მიმართულებების ჩამოყალიბება. მათგან მნიშვნელოვანია საბაჟო ლოჯისტიკა.

საბაჟო ლოჯისტიკა მოიცავს მოქმედებების სპეციფიკურ ჯგუფს. საბაჟო ორგანოები აკონტროლებენ ეკონომიკურ საზღვარზე საქონლის, ავტოსატრანსპორტო საშუალებების და ადამიანების გადაადგილებას. იყენებენ რა სატარიფო და არასატარიფო კონტროლის მექანიზმებს განსაზღვრავენ ქვეყანაში დაშვების უფლების მქონე საქონელს და გადასახადების მოცულობას. ასევე საქონლის განბაჟების პროცედურები ხორციელდა საბაჟო კონტროლის ზონებში.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო გადაზიდვა, მიწოდების ჯაჭვი, საბაჟო ლოჯისტიკა, განბაჟების პროცედურები.

ძირითადი ტექსტი

ბიზნეს საქმიანობის განვითარებასთან ერთად ლოჯისტიკის სხვადასხვა ელემენტების მიმართ ყურადღება სულ უფრო იზრდება, რადგან თანამედროვე ბიზნეს საქმიანობაში მისი როლი დიდია. ბოლო დეკადების განმავლობაში ბიზნესმენებმა და სხვადასხვა ორგანიზაციებმა გააანალიზეს, რომ სწორად დაგეგმილი ლოჯისტიკა უზრუნველყოფს კონკურენტული უპირატესობის მოპოვებას.

ბიზნეს ლოჯისტიკის ჩამოყალიბება ეკონომიკის სტრუქტურული ტრანსფორმაციის შედეგია. შეიძლება ითქვას რომ, ეკონომიკის სტრუქტურული ტრანსფორმაცია ბოლო ორი საუკუნის ფენომენია. მწარმოებლურობის უწყვეტი ზრდის და ეკონომიკური ინტეგრირების პარარელურად, ეკონომიკის სექტორები ზრდიან საკვების, ნედლეულის, ვალუტის და დანაზოგების სიდიდეს, და ზრდიან მანუფაქტურინგის (და სერვისების) ბაზარს. სოფლის მეურნეობის წილი ქვეყნის წარმოებაში და დასაქმებაში მცირდება.¹ ასევე კაპიტალი იზრდება და გადაადგილდება კაპიტალ-ინტენსიურ სექტორში.² სოფლის მეურნეობის როლი წამყვანი ეკონომიკის სექტორის მაგივრად ხდება ცხოვრების სტანდარტების კონვერგენცია. კონვერგენცია ზრდის ფერმერთა პროდუქტიულობას (ე.ი. დამატებულ ღირებულებას), და ახდენს დიფერენცირებას, როგორც პროდუქციისას, ისე საქმიანობისას, რომელიც უკავშირდება მანუფაქტურინგს და სერვისების სექტორს.³

სოფლის მეურნეობის ზრდა ხელს უწყობს ინდუსტრიის შემდგომ განვითარებას. როგორც კი ეკონომიკური განვითარება

1 Francisco J. Buera, Joseph P. Kaboski, Can traditional theories of structural change fit the data? *Journal of the European Economic Association*, volume 7, April-May 2009, Pages 469-477

2 Acemoglu, D. and Guerrieri, V. (2008) Capital Deepening and Nonbalanced Economic Growth. *Journal of Political Economy*, 116, 467-498. Available at: <https://doi.org/10.1086/589523>

3 The World Bank Annual Report 2008: Year in review

მიმდინარეობს, სოფლის მეურნეობის წილი წარმოებაში და დასაქმებაში მცირდება. ეკონომიკური განვითარების ეს გზა შემუშავებული იყო სოფლის მეურნეობის წარმოების ზრდით გამომწვეული ინდუსტრიალიზაციის პროცესის დასაჩქარებლად. წარმოების დონის ზრდის კვალდაკვალ სულ უფრო დიდი ყურადღება ეთმობოდა წარმოებული პროდუქციის წარმოების ადგილიდან მომხმარებელამდე მიტანის საკითხს. ზემოთ აღწერილი პროცესები პირველად ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მე-19 საუკუნეში, დაიწყო. წარმოებული ინდუსტრიული პროდუქციის დისტრიბუციისათვის ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა შეიმუშავა და განავითარა საქონლის მომხმარებელამდე მიწოდების და განაწილების სისტემები. სწორედ ამიტომ მიიჩნევენ, რომ ლოჯისტიკის მენეჯმენტის სამეცნიერო დისციპლინად ჩამოყალიბება 1964 წელს მოხდა.¹

ტრენდული სამეცნიერო ლიტერატურა განიხილავს ბიზნეს ლოჯისტიკას, მენეჯმენტის ლოჯისტიკას, მარკეტინგის ლოჯისტიკას და ასევე ინდივიდუალური, სპეციფიკური არეალების მართვის ლოჯისტიკას. თანამედროვე ლოჯისტიკა ცდილობს ფეხი აუწყოს სხვადასხვა გამომწვევებს. ის მოიცავს არა მხოლოდ მოგების მაქსიმიზაციას და დანახარჯების მინიმიზაციას საქონლის გადაადგილების პროცესის მართვისას, არამედ ორიენტირებულია მოიპოვოს კონკურენტული უპირატესობა.² ამ გამომწვევებიდან გამომდინარე ლოჯისტიკას ობიექტების ფართო სპექტრი გააჩნია. მათი ერთი ნაწილი მოიცავს საქონლის ტრანსპორტირებას, მეორე - სასაწყობო მეურნეობებს, ხოლო მესამე საქონლის გაყიდვას. სხვადასხვა ოპერაციისათვის განსხვავებული ინსტრუმენტი გამოიყენება.³ შესაძლებელია,

1 JWD GROUP, THE ORIGIN AND HISTORY OF LOGISTICS WICH YOU MIGHT NOT HAVE HEAD OF. Available at: https://jwd-group.com/en/knowledge_bases/aboutlogistics/

2 Gargasas A. Logistikos reikšmė įmonės konkurencingumui [Importance of logistics for the competitiveness of an enterprise] // Ekonomika ir vadyba-2000: Conference material. Kaunas: Technologija, p. 131-133.

3 Dr. Alvydas JABLONSKIS, Dr. Mara PETERSONE, Dr. Karlis KETNERS, INSIGHT INTO THE DEFINICION OF CUSTOMS LOGISTICS, ResearchGate, February 2019

რომელიმე ოპერაციის განხორციელებისათვის რამოდენიმე ინსტრუმენტის ერთად გამოყენებაც კი გახდეს აუცილებელი. ქვეყნები ცდილობენ განავითარონ ის ლოგისტიკური ინსტრუმენტები, რომლებიც მათი ეკონომიკისათვის ყველაზე უფრო შედეგიანი იქნება.

საერთაშორისო ტვირთბრუნვის ზრდასთან ერთად სულ უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს საქონლის და მომსახურების გლობალურ ბაზარზე სწრაფი დისტრიბუცია. საერთაშორისო გადაზიდვების დროს ლოჯისტიკაზე ხარჯები ორი მიმართულებით გაედინება. ერთი ეს არის საქონლის შესყიდვის ხარჯები, რომლებიც მოიცავს არა მხოლოდ საქონლის ღირებულებას, არამედ მის ტრანსპორტირებასაც. რიგ შემთხვევებში დაზღვევის ხარჯებს. ფულადი ნაკადების მეორე ნაწილი მიემართება საბაჟო გაფორმების პროცედურებზე. რომელიც კონტროლდება სახელმწიფოს მიერ.

სწორედ ამიტომ საერთაშორისო მიწოდების ჯაჭვი განიხილავს საქონლის განბაჟების პროცედურებს. შესაბამისად ბიზნეს ლიტერატურაში გამოჩნდა ახალი ტერმინი- საბაჟო ლოჯისტიკა. საბაჟო ლოჯისტიკა-ლოჯისტიკის უკანასკნელი ფენომენია, რომელიც მოიცავს ორ განსხვავებულ, თუმცა ურთიერთდამოკიდებულ საქმიანობის არეალს -ლოჯისტიკას და საბაჟოს.¹

ნიშანდობლივია, რომ უკანასკნელ წლებში სახელმწიფოს დამოკიდებულება ბიზნესის მიმართ შეიცვალა. საბაჟო პროცედურების განმახორციელებელი სახელმწიფო სტრუქტურები უფრო ორიენტირებულები არიან დანერგონ ინსტრუმენტები, რომლებიც გაამარტივებს საქონლის გაფორმების პროცედურებს. მართვის სტილი მონოდებულია ხელი შეუწყოს საქონლის საერთაშორისო დონეზე სწრაფ და შეუფერხებელ გადაადგილებას.

ნაციონალური ლოჯისტიკური გეგმის შემუშავება სახელ-

1 Valentina Kalinicheva, Sergey Dmitriev, Mikhail Drigo, Natalia Kazimirova, Alla Nikitina, Inna Igolnikova, Features Logistic Custom Warehouses in the Integration of the World Economy and the Globalization of Business, International Review of Management and Marketing, pages 148-152, Available at www.econjournals.com

მნიშვნელოვან მხრიდან ყველაზე სწორი ნაბიჯია. აღნიშნულმა დოკუმენტმა თავი ერთად უნდა მოუყაროს რეგიონალურ, ნაციონალურ, სახელმწიფო და კერძო ინიციატივებს. განვითარების გეგმა უნდა მოიცავდეს სამ ძირითად მიმართულებას: ვაჭრობის ხელშეწყობას, ლოჯისტიკას და ინფრასტრუქტურას. დოკუმენტი უნდა დაინეროს იმ მიზნით, რომ სამომავლოდ ხელი შეეწყოს გადაზიდვების ღირებულების შემცირებას, ახალი ბაზრების ათვისებას, ინოვაციების შემუშავებას და დანერგვას.

დასკვნა

საერთაშორისო გადაზიდვების ზრდამ ქვეყნების მთავრობები აიძულა მეტი ყურადღება დაეთმოთ სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის. მნიშვნელოვნად განვითარდა საგზაო ინფრასტრუქტურა, რომელიც მოიცავს არამხოლოდ მაღალხარისხიანი საგზაო საფარის დაგებას, არამედ თავის თავში მოიაზრებს გზებზე მძღოლთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფას. განვითარებულ ქვეყნებში აქტიურად მიმდინარეობდა გზებზე კრიმინალის დონის შემცირებისაკენ მიმართული პოლიტიკის წარმოება.

კოვიდ-19 პანდემიით გამოწვეული ლოჯისტიკური კრიზისებიდან გამომდინარე სახელმწიფო ორგანოებმა მეტი ყურადღება დაუთმეს საქონლის ეკონომიკურ საზღვარზე გადაადგილების გამარტივების მექანიზმების შემუშავებას და დანერგვას. სერვისების მრავალფეროვნებამ გამოიწვია ლოჯისტიკის სპეციფიკური მართვის სახეობის ჩამოყალიბება, მაგალითად როგორიცაა საბაჟო ლოჯისტიკა. ტვირთბრუნვის გაზრდილი მოცულობის კვალდაკვალ აუცილებელია სახელმწიფო საბაჟო ორგანოების პროდუქტიულობის გაზრდა. რისთვისაც მიზანშეწონილია, რომ გამოვლინდეს ის ფაქტორები, რომლებიც ხელს უშლიან საქონლის მიერ საზღვრის კვეთის სწრაფ გადაადგილებას. ამ მიზნით აუცილებელია, რომ განხორციელდეს აღნიშნული ფაქტორების მუდმივი მონიტორინგი და ხელი შეეწყოს საქონლის საერთაშორისო დანიშნულების ადგილამდე უსაფრთხო ტრანსპორტირებას.

საქონლის გაფორმების პროცედურები არ სრულდება საბაჟო საზღვარზე. მათი ძირითადი ნაწილი ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ზონებში. საბაჟო ლოჯისტიკის მდგრადი განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია საბაჟო საწყოების ინფრასტრუქტურის განვითარება, განსაკუთრებით საპორტო ქალაქებში.

ასევე მნიშვნელოვანია საბაჟო ფორმალობების გამარტივება, აქ იგულისხმება არა საბაჟო კონტროლის გამარტივება, არამედ პროცედურების წარმოების გაციფროვნება, რაც გაზრდის ოპერატიულობას.

გამოყენებული ლიტერატურა/REFERENCES:

1. Francisco J. Buera, Joseph P. Kaboski, Can traditional theories of structural change fit the data? Journal of the European Economic Association, volume 7, April-May 2009, Pages 469-477

2. Acemoglu, D. and Guerrieri, V. (2008) Capital Deepening and Nonbalanced Economic Growth. Journal of Political Economy, 116, 467-498. Available at: <https://doi.org/10.1086/589523>

3. The World Bank Annual Report 2008: Year in review

4. JWD GROUP, THE ORIGIN AND HISTORY OF LOGISTICS WHICH YOU MIGHT NOT HAVE HEAD OF.

5. Available at: https://jwd-group.com/en/knowledge_bases/aboutlogistics/

6. Gargasas A. Logistikos reikšmė įmonės konkurencingumui [Importance of logistics for the competitiveness of an enterprise] // Ekonomika ir vadyba-2000: Conference material. Kaunas: Technologija, p. 131-133.

7. Dr. Alvydas JABLONSKIS, Dr. Mara PETERSONE, Dr. Karlis KETNERS, INSIGHT INTO THE DEFINITION OF CUSTOMS LOGISTICS, ResearchGate, February 2019

8. Valentina Kalinicheva, Sergey Dmitriev, Mikhail Drigo, Natalia Kazimirova, Alla Nikitina, Inna Igolnikova, Features Logistic Custom Warehouses in the Integration of the World Economy and the Globalization of Business, International Review of Management and Marketing. pages 148-152, Available at www.econjournals.com

THE CONCEPT OF CUSTOMS LOGISTICS

Maia Chechelashvili,

Doctor of Economics (Ph.D.),

Associate Professor of Georgian Technical University

Giorgi Bekauri,

Doctor of Economics,

PhD student of GTU

mr.beqauri@gmail.com

RESUME

Along with the increasing pace of globalization, the volume of passenger and cargo movement between countries is steadily increasing. International supply chain in modern business activities includes not only the planning of shipment of goods, but much attention is paid to cargo clearance procedures. The growing role of customs authorities has become particularly striking in the face of the international transport collapse caused by the Covid-19 pandemic. If not for timely and correct action, the economic losses caused by the crisis would be much greater than what we are facing today.

Modern business processes are widely related to the transfer of services and goods between countries. Logistics includes a specific group of activities. One part of them includes process supervision. Customs authorities control the movement of goods, vehicles and people across the economic border. What tariff and non-tariff control mechanisms are used to determine the amount of goods and taxes that have the right to enter the country.

These factors accelerated the formation of new directions of logistics.

Keywords: international shipping, supply chain, customs logistics, customs clearance procedures.